

Advies voor richtlijnen voor de
inhoud van het milieu-effectrapport
Golfbaan Herfte - Wijthmen
te Zwolle

20 november 1990

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Advies

Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport
Golfbaan Herfte - Wijthmen te Zwolle / [Commissie voor de milieu-
effectrapportage]. - Utrecht : Commissie voor de milieu-effectrapportage
ISBN 90-5237-195-4

SISO 614.62 UDC [504.064.2:796.352](492*8000)

Trefw.: milieu-effectrapportage : Zwolle / golfbanen : Zwolle.

Aan de Raad van de gemeente Zwolle
Postbus 200
8000 AE ZWOLLE

uw kenmerk
NS/dr

uw brief
01-10-1990

ons kenmerk
U1204-90/vE/ab/311-20

onderwerp
Advies voor richtlijnen MER
golfbaan Zwolle

Utrecht,
20 november 1990

Met bovengenoemde brief werd de Commissie voor de milieueffectrapportage in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen over de richtlijnen voor de inhoud van het op te stellen milieueffectrapport (MER) inzake het voornemen om een golfbaan aan te leggen in het gebied Herfte Wijthmen.

Overeenkomstig artikel 41n, eerste lid van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne bied ik U hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te hebben geleverd aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal gaarne vernemen op welke wijze U gebruik heeft gemaakt van haar aanbevelingen.

ir. K.H. Veldhuis
voorzitter van de werkgroep
m.e.r. golfbaan Zwolle

ADVIES VOOR RICHTLIJNEN
VOOR DE INHOUD VAN HET MILIEU-EFFECTRAPPORT
GOLFBAAN HERFTE - WIJTHMEN
TE ZWOLLE

Advies op grond van artikel 41n, eerste lid van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne inzake de richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport ten behoeve van de Golfbaan Herfte - Wijthmen,

uitgebracht aan Gemeente Zwolle door de Commissie voor de milieu-effectrapportage, namens deze,

de werkgroep m.e.r. golfbaan Herfte - Wijthmen

de secretaris,

drs. M. van Eck

de voorzitter,

ir. K.H. Veldhuis

Utrecht, 20 november 1990

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
SAMENVATTING VAN HET ADVIES	1
1. INLEIDING	3
2. PROBLEEMSTELLING, DOEL, BELEID EN BESLUITEN	4
2.1 Motivering van de voorgenomen activiteit	4
2.2 Beleidsuitgangspunten	4
2.3 Besluitvormingsprocedures	5
3. VOORGENOMEN ACITVITEIT EN ALTERNATIEVEN	5
3.1 Programma en studiegebied	5
3.2 Locatie en ontwerp	6
3.3 Uitvoering, aanleg, gebruiks- en beheersaspecten	7
3.4 Het meest milieuvriendelijke alternatief	8
3.5 De referentiesituatie	8
4. BESTAANDE TOESTAND VAN HET MILIEU EN DE GEVOLGEN VOOR HET MILIEU	9
4.1 Algemeen	9
4.2 Bodem en water	10
4.3 Flora, vegetatie en fauna	11
4.4 Landschap, archeologie en cultuurhistorie	11
4.5 Overige aspecten	12
5. VERGELLIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN	12
6. LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE, EVALUATIE	12
7. PRESENTATIE VAN HET MER	13

BIJLAGEN

1. Brief van Gemeente Zwolle d.d. 1 oktober 1990 (kenmerk NS/dr) aan de Commissie voor de milieu-effectrapportage waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen.
2. Tekst van de openbare bekendmaking van de start van de m.e.r-procedure.
3. Samenstelling van de werkgroep van de Commissie voor de milieu-effectrapportage.
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen.

SAMENVATTING VAN HET ADVIES

De gemeente Zwolle heeft in 1986 besloten medewerking te verlenen aan de realisering van een 18-holes openbare golfbaan met een ruimtebeslag van circa 80 ha in de recreatiezone Herfte-Wijthmen.

In de m.e.r.-procedure, die is gestart ter onderbouwing van besluitvorming omtrent de herziening van het bestemmingsplan buitengebied, vervult het college van burgemeester en wethouders de rol van initiatiefnemer.

Het doel van het onderhavige advies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage is de milieu-aspecten van de voorgenomen activiteit en mogelijke alternatieven af te bakenen en de gewenste inhoud van het op te stellen milieu-effectrapport (MER) aan te geven. De belangrijkste onderdelen van dit advies zijn hierna samengevat in de vorm van een aantal punten waaraan het MER ten behoeve van de besluitvorming aandacht zal moeten geven.

Probleemstelling, doel, beleid en besluiten

Aangegeven moet worden welke ontwikkelingen de initiatiefnemer tot de huidige plannen hebben gebracht om op de voorgenomen locatie een 18-holes golfbaan in te richten. Een en ander bezien tegen de achtergrond van:

- recent gepubliceerde behoeftecijfers voor golfterreinen,
- andere in de regio ontwikkelde en in ontwikkeling zijnde initiatieven op het gebied van de golfsport,
- de betekenis die aan het gebied/de locatie is gegeven in het kader van van toepassing zijnde plannen op nationaal, provinciaal, regionaal en gemeentelijk niveau,
- rapporten en nota's waaraan uitgangspunten en criteria met betrekking tot de (milieu-invloeden van de) voorgenomen activiteit kunnen worden ontleend.

Te nemen en eerder genomen overheidsbesluiten welke randvoorwaarden stellen of beperkingen opleggen aan het betreffende besluit waarvoor het MER wordt opgesteld, moeten worden vermeld.

Voorgenomen activiteit en alternatieven

Bij de beschrijving van de voorgenomen activiteit en alternatieven moet aandacht worden besteed aan:

- het programma van eisen en te hanteren randvoorwaarden voor het functioneren van de golfbaan,
- het studiegebied en de randvoorwaarden die voortvloeien uit de locatiegegevens,
- de verschillende situeringsmogelijkheden van de golfbaan met bijbehorende voorzieningen in het studiegebied,
- varianten in de ruimtelijke opzet bij verschillende situeringen (ligging van de programma-onderdelen, ontsluiting, zonering, te handhaven landschappelijk, cultuurhistorisch en/of ecologisch waardevolle elementen, bufferstroken, mogelijkheden voor natuurbouw).

De gekozen ruimtelijke oplossingen voor recreatief medegebruik dienen expliciet aan de orde te komen, evenals de zonering van het golfterrein in de zonering (druk/rustig) van het totale recreatiegebied.

Keuzen op het gebied van locatie en ontwerp lenen zich naar het oordeel van de Commissie het meest voor het ontwikkelen van alternatieven. Verschillende oplossingen op het gebied van uitvoering, aanleg, gebruik en beheer (varianten), die de milieu-effecten beïnvloeden, kunnen daaraan worden toegevoegd.

Bij de beschrijving van de alternatieven dient te worden ingegaan op:

- de ontwikkelingen met betrekking tot inrichting, gebruik en beheer van het gebied, indien de voorgenomen activiteit niet zou plaatsvinden,
- het alternatief waarbij de best bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast binnen de randvoorwaarde dat de doelstelling van het project wordt gerealiseerd.

Bestaande milieu en gevolgen voor het milieu

De bestaande toestand van het milieu en de te verwachten ontwikkelingen van dat milieu van het studiegebied moeten beschreven worden om de gevolgen voor het milieu bij uitvoering van de voorgenomen activiteit te kunnen afmeten.

Hierbij zijn de volgende onderdelen van belang:

- effecten op de geomorfologische gesteldheid en bodemgesteldheid;
- effecten op de (geo-)hydrologische gesteldheid;
- effecten op flora, vegetatie en fauna;
- effecten op landschap, archeologie en cultuurhistorie;
- veiligheidsaspecten.

Vergelijking van de alternatieven

De gevolgen voor het milieu van de verschillende alternatieven en de voorgenomen activiteit moeten met elkaar en met de autonome ontwikkeling van het milieu vergeleken worden. De normen en streefwaarden van het milieubeleid moeten bij deze vergelijking worden betrokken.

Presentatie van het MER

De milieugevolgen van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten voor een breed publiek helder worden beschreven.

De hoofdpunten zullen in de samenvatting moeten worden gepresenteerd.

De gemeente Zwolle heeft in 1986 besloten medewerking te verlenen aan de realisering van een 18-holes openbare golfbaan met een ruimtebeslag van circa 80 ha in de recreatiezone Herfte-Wijthmen.

Op grond van het Besluit milieu-effectrapportage (m.e.r.) is het verplicht voor de aanleg van een golfbaan met een oppervlakte van 50 ha of meer de m.e.r.-procedure te volgen, zoals aangegeven in de Wet algemene bepalingen milieu-hygiëne (Wabm).

Met de openbare bekendmaking op 1 oktober (bijlage 2) is de procedure voor de m.e.r. formeel van start gegaan.

In deze procedure zal het College van Burgemeester en Wethouders optreden als initiatiefnemer en de Raad van de gemeente Zwolle als bevoegd gezag.

Per brief van 1 oktober 1990 (bijlage 1) heeft het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Zwolle namens de Raad de Commissie voor de milieu-effectrapportage in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen over het geven van richtlijnen inzake de inhoud van het milieu-effectrapport (MER).

Het MER zal dienen ter onderbouwing van de besluitvorming omtrent de herziening van het bestemmingsplan Buitengebied. Het doel van het advies van de Commissie is de milieu-aspecten van de voorgenomen aanleg van de golfbaan af te bakenen en de gewenste inhoud van het MER aan te geven. Hierbij zijn de inhoudseisen voor een MER volgens artikel 41j van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm) gevolgd.

Het onderhavige advies is opgesteld door een werkgroep uit de Commissie voor de m.e.r. De samenstelling van deze werkgroep is weergegeven in bijlage 3. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt daarom verder in dit advies "de Commissie" genoemd. Vertegenwoordigers van de Commissie, het bevoegd gezag en de initiatiefnemer wisselden op 19 november 1990 van gedachten naar aanleiding van een concept-advies. De Commissie legde op 25 oktober een locatiebezoek af.

Bij de opstelling van het advies heeft de Commissie de via het bevoegd gezag ontvangen schriftelijke reacties mede in beschouwing genomen. Een lijst van deze reacties is opgenomen in bijlage 4.

2

PROBLEEMSTELLING, DOEL, BELEID EN BESLUITEN

Artikel 41j, lid 1, onder a van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."

Artikel 41j, lid 1, onder c van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van overheidsorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."

2.1 Motivering van de voorgenomen activiteit

In de Startnotitie is reeds een goede aanzet gegeven voor de motivering van de voorgenomen activiteit. De Commissie beveelt aan deze informatie in het MER op te nemen en daarbij op de volgende aspecten dieper in te gaan:

Behoefteraming

De geraamde (regionale) behoefte aan golfsportaccomodatie dient te worden afgezet tegen het aanbod door in de omgeving bestaande banen, dan wel in ontwikkeling zijnde banen of initiatieven daarvoor. Daarbij zal ook ingegaan moeten worden op: de typen golfbanen, de omvang, de specifieke voorzieningen, de aard (open/besloten), de doelgroepen, de ontwikkeling in het ledental van de Golfclub Zwolle en het aantal 'greenfee-spelers' (passanten).

Bij de motivering van de behoefte kan onder andere gebruik worden gemaakt van:

- Nota: Ontwikkeling Golfsport in Nederland 1986,
- Behoeft onderzoek Golfsport Nederland 1988,
- Streekplan IJsselvallei, partiële herziening golfterreinen 1988.

Locatie

In aansluiting hierop dient de voorgenomen locatie nader te worden gemotiveerd. Hierbij dient onder andere expliciet te worden ingegaan op de nota Golfbaan Zwolle, locatie-afweging Wijthemerplas, 1989 en eventueel op de door de Natuurbeschermingsraad uitgegeven nota "Golfbanen, waar wel en waar niet", 1987 en op de vraag welke andere locaties rondom Zwolle mogelijk en in beeld zijn geweest en op welke gronden daarvoor niet is gekozen.

2.2 Beleidsuitgangspunten

In het MER dient te worden ingegaan op de functie of bestemming die het plangebied heeft in de van toepassing zijnde plannen op nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau en op de vraag in hoeverre de toekomstige bestemming hiermee in strijd is. Tevens dient te worden aangegeven welke overige beleidsuitgangspunten meegenomen moeten worden bij de standpuntbepaling.

Hierbij dient te worden ingegaan op plannen en nota's op rijksniveau, voor zover deze relevante uitspraken bevatten over het plangebied, op provinciale stukken als het Streekplan IJsselvallei en de partiële

herziening golfterreinen 1988 en op plannen van eventueel betrokken regionale organen (recreatieschap). Op gemeentelijk niveau zullen de Nota Zuidelijke stadsrand Zwolle, landschapsstructuurvisie (1985) het bestemmingsplan Buitengebied Zwolle (1986) en het Landschapsbeheersplan (1984) waarschijnlijk de meeste achtergrondinformatie bevatten.

Het verdient aanbeveling in een van de eerste hoofdstukken van het MER een duidelijk overzicht te geven van te hanteren toetsingscriteria die zullen worden gebruikt bij het afwegen van de alternatieven. Deze criteria kunnen worden ontleend aan de hierbovengenoemde beleidsstukken en aan diverse wetten, maatregelen van bestuur en beleidsnota's op het gebied van milieuzorg, bijvoorbeeld ook aan de in Zwolle gebruikte Beoordelingsmethode Milieukwaliteit.

2.3 Besluitvormingsprocedures

Vermeld dient te worden ten behoeve van welk besluit het MER is opgesteld, door wie of welke overheidsinstantie(s) dit besluit zal worden genomen en welke vergunningen ten behoeve van de uitvoering van het initiatief moeten worden verleend.¹⁾

(Een belangrijke keuze bij het op te stellen bestemmingsplan is, welke mate van detail gehanteerd zal worden: zullen er stringente bestemmingsvoorschriften of ruime uitvoeringsbevoegdheden voor het College van Burgemeester en Wethouders worden aangegeven? Hoe wordt omgegaan met faseringsmogelijkheden in het plan.)

Tevens kan worden beschreven volgens welke procedure het besluit zal worden voorbereid en genomen en welke adviesorganen en -instanties daarbij formeel en informeel betrokken zijn. Zo is het van belang in een vroeg stadium overleg te plegen met het Waterschap over de ingrepen in de waterhuishoudkundige situatie, maar ook tijdig duidelijkheid te krijgen en afspraken te maken over het beheer van het totale recreatiegebied, de golfbaan en het deel dat voor recreatief medegebruik (wandelen, fietsen, paardrijden) is bestemd.

3 VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 41j, lid 1, onder b van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen"*.

3.1 Programma en studiegebied

In de Startnotitie wordt aangegeven dat ruimte moet worden gereserveerd voor een golfbaan van 18 holes, een oefenbaan van 9 holes, een

1 Bijvoorbeeld op basis van de Wet Ruimtelijke Ordening, Ontgrondingenwet, Boswet, Hinderwet, etc.

drivingrange²], een verenigingsgebouw, een winkel en opslagruimte. Voorzieningen als een restaurant, beheerderswoning en parkeergelegenheid zijn ook noodzakelijk, maar kunnen binnen de recreatiezone worden gekombineerd.

Het studiegebied, dat wordt begrensd, omvat 125 ha. Hierbinnen dient het programma van ongeveer 80 ha te worden gerealiseerd.

In het MER dient te worden beschreven:

- het gehanteerde programma van eisen en daarvoor benodigd oppervlak per onderdeel, motivering van de programmakeuze, alternatieve programma's (voor zover reëel);
- relatieschema van de in het programma onderscheiden onderdelen, randvoorwaarden voor golftechnisch goed functioneren, (mogelijke alternatieve relatieschema's);
- begrenzing van het studiegebied, motivering van de begrenzing en mogelijke alternatieven (voor zover reëel);
- randvoorwaarden die voortvloeien uit op dit moment aanwezige en te handhaven waarden van de locatie (bosgebieden, gedifferentieerde gradiëntmilieus, aanwezig reliëf etc.);
- randvoorwaarden die voortvloeien uit huidige (spoor, agrarische en woonbebouwing) en toekomstige (plannen voor het vergroten van de Wijthmener plas, plannen voor overige recreatieve ontwikkeling, aanleg industrieterrein etc.) bodemgebruiksvormen in de omgeving; wederzijdse milieu-invloeden bij aanleg van een golfbaan³];
- uitgangspunten voor de externe ontsluiting en bereikbaarheid (inclusief eventuele alternatieven) met auto, langzaam verkeer en openbaar vervoer, mede op basis van een verkeersprognose.

3.2 Locatie en ontwerp

Uit een analyse van de in 3.1 genoemde gegevens met betrekking tot de randvoorwaarden moet blijken welke verschillende mogelijkheden voor situering van de golfbaan binnen het studiegebied aanwezig zijn gegeven het geplande ruimtebeslag en de beschikbare ruimte.

Bijzondere aandacht verdient de zonering van het totale recreatiegebied (druk-rustig) en de manier, waarop conflicten tussen de verschillende vormen van recreatie worden opgelost.

In aansluiting hierop dient te worden aangegeven welke mogelijkheden per locatie aanwezig zijn voor ontwerp en inrichting wat betreft:

- de ruimtelijke opzet, inclusief de ligging van de centrale voorzieningen, de ontsluiting en interne infrastructuur en de interne zonering (druk-rustig);

2 Van belang is te weten of deze 's avonds zal worden verlicht.

3 De Commissie acht het van belang dat duidelijk wordt hoe de relatie is tussen de golfbaan en het overige recreatiegebied (recreatief medegebruik). Welke fasering vindt verder plaats in de aanleg, welke situatie ontstaat in tussenfasen, waarin bijvoorbeeld de golfbaan al aan is gelegd en het recreatiegebied nog niet en welke cumulerende effecten kunnen optreden in de eindsituatie (bijvoorbeeld wat betreft de verkeersaanrekkings).

- de ligging van golfbaan, oefenbaan en drivingrange ten opzichte van te handhaven landschappelijk, cultuurhistorisch en/of ecologisch waardevolle elementen;
- de ligging van bufferstroken en 'natuurbouw'elementen;
- de gekozen ruimtelijke oplossingen voor recreatief medegebruik.

Het niveau van locatie en ontwerp leent zich naar het oordeel van de Commissie het meest voor het ontwikkelen van alternatieven. De te onderscheiden alternatieven dienen in een schetsontwerp te worden gevisualiseerd, waarbij een beeld wordt gegeven van bovengenoemde aandachtspunten. De keuze van de te behandelen alternatieven dient in het MER te worden gemotiveerd.

3.3 Uitvoering, aanleg, gebruiks- en beheersaspecten

Op diverse punten op het gebied van uitvoering, aanleg, gebruik en beheer kunnen maatregelen worden getroffen met voor het milieu positieve, of negatieve gevolgen:

uitvoering en aanleg

- eventuele geomorfologische wijzigingen (aan te brengen hoogteverschillen);
- uitvoering van waterpartijen (diepte, taluds, eventuele beschoeiing, onderlinge relatie);
- ingrepen in de bestaande waterhuishouding, alsook eventueel toe te passen drainagestelsel(s);
- toe te passen kunstmatige beregeningsstelsel in het bijzonder voor wat betreft de golfbaan, oefenbaan en drivingrange, alsook de herkomst van het beregeningswater;
- aard aan te brengen verharding m.n. op de parkeervoorziening;
- aan te brengen beplantingen;
- fasering, duur en periode van werkzaamheden;
- te gebruiken machines en installaties.

gebruik en beheer

- randvoorwaarden waaronder beheer en exploitatie plaats vinden;
- gemiddelde en piekbezoekersaantallen, gemiddelde en piekbezettingsgraad, piek-verkeersaantrekking gemotoriseerd verkeer;
- omvang en beheer van afvalstromen, m.n. afvalwater;
- beheer van het groen (bemesting, maaien/begrazen, intensiteit beregening, gebruik van bestrijdingsmiddelen, afspraken over de organisatie en verantwoordelijkheden met betrekking tot groenbeheer);
- de organisatie van recreatief medegebruik: regeling van openbaarheid en toegankelijkheid.

Varianten die op deze punten worden ontwikkeld, kunnen worden ingepast in een van de alternatieven, waaronder het zogenaamde meest milieu-vriendelijke alternatief.

4 In sommige seizoenen is potentiële schade voor milieu kleiner.

3.4 Het meest milieuvriendelijke alternatief

Artikel 41j, lid 3 van de Wabm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast."

Het zogeheten meest milieuvriendelijke alternatief dient in ieder MER te worden beschreven. Het betreft hier in wezen een combinatie van die (reeds behandelde) locatie-, inrichtings-, beheers- en gebruiksvarianten die, binnen de randvoorwaarde dat het doel van het project wordt gerealiseerd, aan de volgende uitgangspunten voldoen:

- Bestaande waarden van natuur en landschap worden zo veel mogelijk ontzien zowel in de locatiekeuze, als bij inrichting, aanleg en gebruik en beheer. Met bestaande waarden wordt ook bedoeld de waarden die het terrein heeft in relatie tot de omgeving en als schakel in de ecologische hoofdstructuur;
- Nieuwe mogelijkheden voor natuurontwikkeling en landschapsbouw worden zo veel mogelijk aangegrepen.⁵
- Overlast (verkeersdruk, bodemverontreiniging, visuele hinder) van de golfbaan wordt zoveel mogelijk vermeden.
- Gestreefd wordt naar een optimale milieu-hygiënische kwaliteit.

3.5 De referentiesituatie

Ter vergelijking dient te worden beschreven wat er zou gebeuren als de voorgenomen activiteit niet zou plaatsvinden. De dan voorkomende situatie ten aanzien van inrichting, gebruik en beheer, dient als referentie in het MER te worden opgenomen. Hierbij moet rekening gehouden worden met autonome ontwikkelingen o.a. in het agrarisch ruimtegebruik⁶ en recreatief gebruik en met activiteiten die in reeds vastgestelde plannen zijn vastgelegd. Deze beschrijving dient als basis voor de in hoofdstuk 4 gevraagde beschrijving van de bestaande situatie inclusief de autonome ontwikkeling. (Gevolgen van activiteiten als verdubbeling RW N35, uitbreiding industrieterrein en uitbreiding Wijthmenerplas worden beschreven bij de autonome ontwikkeling als plannen hiervoor reeds zijn vastgesteld en bij *cumulatie van effecten* bij uitvoering van de voorgenomen activiteit of de alternatieven (zie 4.1 van dit advies) als van dit laatste nog geen sprake is.)

5 Mogelijkheden liggen bijvoorbeeld in het vervangen van het huidig landbouwkundig gebruik (met bemesting) door een 'schonere' vorm van grondgebruik, waardoor mesotrofe en oligotrofe micromilieus in het gebied terugkeren of worden uitgebreid. Dit laatste vereist enige jaren van beheer gericht op verschraling.

6 Zie ook de reactie van het Landbouwschap, die wijst op extensivering van agrarisch gebruik, waar de startnotitie intensivering voorspelt.

BESTAANDE TOESTAND VAN HET MILIEU EN DE GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

Artikel 41j, lid 1, onder d van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

Artikel 41j, lid 1, onder e van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

4.1

Algemeen

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling

De bestaande toestand van het milieu en de autonome ontwikkeling daarvan, als de voorgenomen activiteit niet wordt ondernomen, dient te worden beschreven voor zover van belang voor de voorspelling van de gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en alternatieven. Onzekerheden dienen duidelijk te worden aangegeven. Bestaande literatuur en bestaande veldbeschrijvingen, aangevuld met eventueel te verrichten onderzoek vormen de basis voor de beschrijving van de huidige situatie.

Als studiegebied wordt aangemerkt de locatie in ruime zin en de aangrenzende gebieden die door de voorgenomen activiteit of de alternatieven kunnen worden beïnvloed. Per milieu-aspect (bodem, lucht, flora/fauna, grondwater, geluidhinder, e.d.) zal de omvang van het beïnvloedingsgebied verschillen. De beschrijving dient die gebiedsdelen te omvatten, waar meetbare of bespeurbare veranderingen in de toestand van het milieu kunnen worden verwacht ten gevolge van de voorgenomen activiteit inclusief de alternatieve oplossingen. Gebieden die belangrijke waterhuishoudkundige, ecologische, of verkeerskundige relaties hebben met het directe beïnvloedingsgebied rondom de locatie dienen ook tot het studiegebied te worden gerekend.

Gevolgen voor het milieu

Ten behoeve van de effectbeschrijving kunnen de volgende algemene richtlijnen in acht worden genomen:

- De wijze waarop de milieu-effecten bepaald en beschreven zijn, dient te worden gemotiveerd. Het gaat hierbij in het bijzonder om de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van zowel de basisgegevens, als van de gebruikte methoden voor voorspelling van milieu-effecten.
- Bijzondere aandacht moet worden besteed aan die milieu-gevolgen die per alternatief/variant verschillen.
- Aangegeven moet worden of de effecten tijdelijk of permanent, ophefbaar of onomkeerbaar zijn; of deze op de korte of lange termijn spelen en in hoeverre cumulatie van effecten kan optreden ook door activiteiten buiten het locatiegebied.

- Het te verwachten resultaat en de effectiviteit van mitigerende maatregelen, om de negatieve gevolgen te beperken of te compenseren, dient te worden aangeduid.
- Naast de negatieve effecten, dient te worden aangegeven welke positieve ontwikkelingsmogelijkheden daar tegenoverstaan.

De Commissie vraagt in het MER voor de volgende aspecten van het milieu de aandacht. Hierbij zijn de aandachtspunten voor de bestaande situatie en de gevolgen kortheidshalve in één hoofdstuk ondergebracht met de volgende codering:

- h** de huidige situatie,
- a** de autonome ontwikkeling,
- g** de gevolgen.

Per paragraaf worden eerst aandachtspunten voor de huidige situatie en autonome ontwikkeling en dan voor de gevolgen behandeld.

4.2 Bodem en water

h/a bodemgesteldheid en geomorfologie (grondsoorten, opbouw, bestaande hoogteverschillen);

g gevolgen voor samenstelling en opbouw van de bodem bij eventuele ingrepen in de geomorfologie, zoals ontgravingen (waterpartijen) en ophogingen (in het bijzonder ter plaatse van greens, fairways en afslagplaatsen) en het aanbrengen van gebiedsvreemde materialen.

h/a oppervlaktewater: bovengrondse voeding, afvoerstelsel(s), afvoeren, kwaliteit en stromingsrichtingen;

h/a geohydrologische aspecten: kwel- en infiltratiegebieden, relatie tussen het ondiepe grondwater, de wetering met aftakkingen en de Wijthmenerplas, grondwaterkwaliteit, stromingen van het ondiepe grondwater, grondwaterpeil en mogelijke fluctuaties (mate, frequenties);

g gevolgen voor de waterhuishouding bij eventuele ingrepen in de geomorfologie, maken van waterpartijen, aanbrengen van drainagestelsels;

g kwaliteitsveranderingen in bodem, grondwater en/of oppervlaktewater door de aanleg en het gebruik van de locatie voor golfactiviteiten (positief en negatief);

g gevolgen van uit te voeren ingrepen op en rondom plekken met eventuele bodemverontreiniging in verband met verspreiding van mogelijke verontreinigingen naar bodem, grondwater en oppervlaktewater.

Bij de beschouwingen dient onderscheid te worden gemaakt tussen de periode, waarin de aanleg van de golfbaan plaats vindt, de periode daarna en het tijdstip waarop de inrichting van het totale recreatiegebied min of meer is voltooid.

4.3 Flora, vegetatie en fauna

- h/a** beschrijven van aquatische en terrestrische flora, vegetatie en fauna (bijv. amfibieën, zoogdieren, reptielen, broedvogels, trek- en wintervogels en voedselorganismen voor deze); het voorkomen van bijzondere biotooptypen, soortenrijkdom, zeldzame soorten, indicatorsoorten;
- h/a** aangeven van landschapsecologische relaties binnen het plangebied en met het omringende gebied (ecohydrologie, broed-, fourageer-, rust- en ruigebieden), de plaats van het gebied in een ecologische hoofdstructuur.
- g** aangeven en beoordelen van: verandering van de terrestrische en aquatische flora, fauna en belangrijke biotopen door de bestemmingsverandering of indirect als gevolg van een mogelijke verandering van de grondwaterstand, verandering van de kwel, verandering van de waterkwaliteit, het aanbrengen van afrasteringen, bemesting, gebruik van bestrijdingsmiddelen en rustverstoring (tijdens en na de aanleg en inrichting van het gebied);
- g** verdwijnen en ontstaan van vegetatie (typen, oppervlakten);
- g** beïnvloeding van ecologische relaties met het omringende gebied en gevolgen hiervan;
- g** (positieve en negatieve) effecten voor de natuur door toepassing van natuurbouw (aanleg van groen- en overgangsgebieden, de inrichting van waterpartijen en eventuele herintroductie van voor het gebied karakteristieke diersoorten in minder intensief gebruikte deelgebieden).

4.4 Landschap, archeologie en cultuurhistorie

- h/a** beschrijven en waarderen van bestaande landschappelijke archeologische en cultuurhistorische elementen in het gebied (verkavelingspatronen, open of gesloten ruimten, archeologische vindplaatsen);
- h** aangeven van visueel-ruimtelijke werking van deze elementen (openheid, doorzichten, reliëf);
- g** aangeven hoe waardevolle elementen zonder schade zijn in te passen of zelfs een bijdrage aan de inrichting kunnen leveren;
- g** aanduiden en beoordelen van de visueel-ruimtelijke werking die het heringerichte gebied op zijn omgeving zal hebben (positief en negatief).

Het verdient aanbeveling deze effecten niet alleen te beschrijven, maar vooral zo goed mogelijk te visualiseren met tekeningen en/of fotomontages. Bij aanwezigheid van archeologische vindplaatsen dient te worden aangegeven, welke maatregelen worden getroffen ter veiligstelling ervan.

4.5 Overige aspecten

Tot slot dient een aantal effecten te worden beschreven die niet direct in de bovengenoemde categorieën thuishoren, bijvoorbeeld:

- veranderingen in de verkeerskundige situatie, toename van de verkeersdruk in de omgeving;
- onttrekking van landbouwgronden aan hun huidige gebruik;
- effecten van de eventuele uitbreiding van de riolering;
- aanwezige en toekomstige geluidsniveaus op relevante plaatsen in en rondom het plangebied;
- eventuele veranderingen in de recreatieve druk op en nabij recreatieve voorzieningen elders.

Tenslotte is het van belang inzicht te geven in de veiligheidsaspecten op en rondom de golfbaan, de oefenbaan en de drivingrange in verband met slecht afgeslagen golfballen met name in verband met de doelstellingen inzake recreatief medegebruik.

5 VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN

Artikel 41j, lid 1, onder f van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

In het MER dient een vergelijking te worden gemaakt tussen de ontwikkelde alternatieven. De vergelijking moet (mede) gebaseerd zijn op in het kader van hoofdstuk 2 van dit advies gevraagde normen en streefwaarden van het milieubeleid (toetsingscriteria).

Duidelijk moet worden aangetoond hoe in de verschillende alternatieven aan de doelstellingen kan worden voldaan.

Een benadering per aspect en per alternatief is daarbij te prefereren. Onderlinge afweging van ongelijksoortige milieu-aspecten dient te worden vermeden.

Op grond van de m.e.r.-regeling in de Wabm is de initiatiefnemer niet verplicht om in het MER kostenaspecten naar voren te laten komen. Desalniettemin zou een globale kostenvergelijking van de beschreven alternatieven in het MER kunnen worden opgenomen.

6 LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE, EVALUATIE

Artikel 41j, lid 1, onder g van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

In het MER moet worden aangegeven welke van de gevraagde informatie niet kan worden geleverd en waardoor dit wordt veroorzaakt.

Het bevoegd gezag dient te zijner tijd een *evaluatieprogramma* op te stellen teneinde de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken. Dit evaluatieprogramma houdt rechtstreeks verband met de taak van het bevoegd gezag om de effecten op het milieu duurzaam te volgen en te kunnen voorzien in aanvullende en mitigerende maatregelen.

In het MER kan reeds in concept een dergelijk evaluatieprogramma worden opgezet.

7

PRESENTATIE VAN HET MER

Artikel 41j, lid 1, onder h van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting van het MER dient de belangrijkste elementen van het rapport te presenteren:

- motivering van het doel en het belang van het voornemen;
- de besluitvorming waarvoor het MER dient;
- keuze en motivering van de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven, waaronder het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast;
- beschrijving van de uitgangssituatie van het milieu;
- beschrijving van de voorspelde effecten van de verschillende alternatieven;
- een vergelijkende beoordeling van de alternatieven tegen de achtergrond van normen en uitgangspunten van het milieubeleid.

De samenvatting dient voor een algemeen publiek als een zelfstandig stuk leesbaar en begrijpbaar te zijn en een goede afspiegeling te vormen van de inhoud van het MER.

Voor de overige presentatie beveelt de Commissie het volgende aan:

- het MER beknopt te houden;
- de alternatieven op kaart aan te geven en kaartmateriaal goed leesbaar te presenteren;
- eventuele afwijkingen van de richtlijnen te motiveren;
- achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzes onderbouwen) niet in het MER zelf te vermelden, maar in bijlagen op te nemen;
- een verklarende begrippenlijst (o.a. van golftermen), een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst in het MER op te nemen.

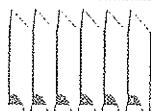
BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen
voor de inhoud van het milieu-effectrapport
Golfbaan Herfte - Wijthmen
te Zwolle

(Bijlage 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van Bevoegd Gezag waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen.

gemeente zwolle

Aan de Commissie voor de Milieu-effectrapportage
t.a.v. Drs. J. Scholten, secretaris
Postbus 2345
3500 GH Utrecht

milieubehoor

Commissie voor de milieu-effectrapportage
3 OKT. 1990
2528-90 <i>Sc/Pres/Behal</i>
311-142

uw brief

ons kenmerk
NS/dr

behandelt door
Beleidszaken
M. Heynis (GSR)
N. Straefkerk (MB)

datum
1 oktober 1990

onderwerp
MER-golfbaan Herfte Wychmen

doorkiesnummer
(98)2478

Bij deze doen wij u namens de raad van de gemeente Zwolle in vijf-voud toekomen de startnotitie MER-golfbaan Herfte Wychmen, zoals in ons college op 18 september j.l. vastgesteld is. De op deze brief vermelde verzenddatum wordt beschouwd als meldings-/bekendmakingsdatum van deze MER.

Deze officiële melding houdt in:

- melding aan de MER-commissie in Utrecht met daarbij het verzoek een advies voor richtlijnen op te stellen (zie onderhavig schrijven);
- melding aan de wettelijke adviseurs met daarbij het verzoek commentaar op de startnotitie te geven; ten aanzien van deze MER zijn dit het Ministerie van Landbouw en Visserij, afd. LNO te Zwolle en het Ministerie van VROM, Regionale Inspectie van de Volksgezondheid voor de Milieuhygiëne voor de provincies Flevoland en Overijssel;
- melding aan het Ministerie van VROM, afdeling Milieu-effectrapportage;
- melding middels een advertentie in de Zwolse Courant en bekendmaking op de wijze, zoals dat in Zwolle gebruikelijk is;
- een uitnodiging voor een informatieve bijeenkomst aan bewoners van het gebied in kwestie en instellingen, die betrokken zijn bij het grondgebruik en de milieusituatie van het gebied.

Wij kunnen u mededelen, dat op ambtelijk niveau reeds overleg omtrent de startnotitie heeft plaats gevonden in een voor deze MER geformeerde ambtelijke begeleidingsgroep. Daarin zijn vertegenwoordigd: de Regionale Inspectie, de Provincie Overijssel, het Waterschap Bezuiden de Vecht en het Zuiveringschap West-Overijssel. Daarnaast heeft over deze MER er dit voorjaar ook overleg plaatsgevonden tussen het DGM van het Ministerie van VROM en de gemeente Zwolle.

Het Ministerie van Landbouw is in deze apart benaderd. De startnotitie is binnen de gemeente op ambtelijk en bestuurlijk niveau besproken.

typ. coll. bijlagen

grote voort 17, zwolle
postbus 200, 8000 ac zwolle
telefoon (038) 98 24 44
teletax (038) 98 26 45

BIJLAGE I

gemeente zwolle

Wij verzoeken de MER-commissie een advies voor richtlijnen voor deze MER op te stellen binnen de daarvoor gestelde termijn van circa twee maanden, dus voor 1 december aanstaande (uiterlijk in week 48).

Heeft u nog vragen omtrent de startnotitie of anderszins, dan kunt u uiteraard daarover de gemeente Zwolle benaderen. Contactpersonen zijn:

- Mevrouw M. Heynis/de heer L. Dijkstra
Sector Groen Sport en Recreatie (G.S.R.)
Gemeente Zwolle
Postbus 538
8000 AM Zwolle
Tel: 038-982404/982614
- De heer A. Berends/de heer N. Screefkerk
Sector Milieubeheer (M.B.)
Gemeente Zwolle
Postbus 200
8000 AE Zwolle
Tel: 038-982306/982478

Burgemeester en wethouders van de gemeente Zwolle,

de burgemeester,

de secretaris,

